

TOMÁŠOVO EVANGELIUM

Tomášovo evangelium je součástí souboru gnostických spisů objevených v egyptském Nag Hammádí v roce 1945 (NHC II/2). Nejnovější výzkumy posunují vznik evangelia stále hlouběji do minulosti, do let 70 až 80 našeho letopočtu nebo i do poloviny prvního století a ještě dříve. Tři fragmenty textu jsou známy z papyru Oxyrhynchus pocházejícího z období mezi lety 130 a 250 (pOxy. 1, 654 a 655). Jako místo vzniku se nejčastěji uvádí východní Sýrie, kde se apoštol Tomáš těšil mimořádné úctě. Samotný koptský opis z Nag Hammadské sbírky je datován do poloviny 4. století.

Rukopis Tomášova evangelia nalezený v Nag Hammádí v roce 1945 je součástí inventáře Koptského muzea v Káhiře.

Evangelium bylo ve starověku všeobecně rozšířené. Obsahuje 114 Ježíšových výroků (logií). Více než třetina výroků je blízká citacím v synoptických evangeliích, další třetina má gnostický charakter. Do dnešní doby se část Tomášova evangelia zachovala i ve východním čínském Turkestánu na tzv. Turfanských fragmentech (Turfan Fragment M 789) z manichejského prostředí. Existenci evangelia připomínalo mnoho představitelů prvotní církve. Na začátku 3. století (225-235) se o něm zmiňoval Hippolyt Římský. Ve 4. století před ním varoval jeruzalémský biskup Kyrillos, který ho mylně označil za dílo manicheistů. Z Kyrillovy zprávy lze vyvodit, že spis byl mezi tehdejšími křesťany oblíbený.

Z dostupných historických faktů vyplývá, že předlohou knihy byl soubor původních Ježíšových výroků (někdy označovaných jako pramen Q). Odtud není daleko k domněnce, že Tomášovo evangelium obsahuje autentičtější informace o Ježíšově životě než Nový zákon.

Literární svědectví o Ježíši Kristu zpracované ve formě výroků a rozhovorů je starší než biografický žánr biblických evangelií. To se týká i některých dalších gnostických rukopisů (Rozhovor se Spasitelem, Kniha Tomáše Atleta, Tajná kniha Janova). Navzdory tomu se představitelům církve podařilo ve 3. až 5. století prosadit výběr redigovaných věroučných textů. Všechny ostatní zdroje informací byly, až na malé výjimky, zlikvidovány.

Emeritní profesor Dr. James M. Robinson, bývalý ředitel Institutu pro antiku a křesťanství (Institute for Antiquity and Christianity, IAC) při univerzitě v kalifornském Claremontu a organizátor expedice v Nag Hammádí, na adresu Tomášova evangelia a jeho vztahu k Novému zákonu prohlásil:

“Tomášovo evangelium odpovídá žánru apoštolské literatury mnohem spíše než kanonická evangelia. Kanonická evangelia se tak dostávají do obdobného druhotného postavení, které dřív deklasovalo jiná evangelia jako apokryfní. Jasně rozlišení mezi tím, co je kanonické a co ne, se začíná ztrácet ...”

“Konkrétní důvody, které se v rané křesťanské literatuře uváděly pro přijetí nebo vyloučení daných textů, nejsou už dnes často přesvědčivé (...) Běžný tradiční křesťanský předpoklad, že Ježíš kanonických evangelií je právě takový, jakým Ježíš byl, a že jeho učedníci mu rozuměli tak, jak o tom svědčí Apoštolské vyznání víry, a že proto křesťanské pravověří zůstávalo po staletí věrné tomu, co učil a činil - tato konstrukce je už prostě neudržitelná ...”

“Nový přímý přístup k této jiné podobě raného křesťanství v knihovně z Nag Hammadi má proto veliký význam. Tento objev už ukázal, jak byl tradičně jednostranný náš historický výklad počátků křesťanství. Proces přehodnocení gnostické strany tohoto sporu je v plném proudu. Neboť dříve byl gnosticismus znám pouze z výňatků ortodoxních spisů, které se věnovaly honbě na kacíře a propůjčovaly se zesměšňování a odmítání. Nyní se ukazuje, že gnosticismus si právem zaslouhuje naši soustředěnou pozornost. Měli jsme si to uvědomit již dávno, věděli jsme přece, že mnozí přední křesťanští myslitelé raného období byli gnostici.”

(převzato z časopisu Česká metanoia č.5/1994)

Následující překlad Tomášova evangelia je doplněn o odkazy na související pasáže v Novém zákoně. Poslední citovaný výrok (s pořadovým číslem 114) byl pravděpodobně k původní sbírce přidán později.

CELÝ TEXT EVANGELIA

1. Toto jsou skrytá slova, která řekl živý Ježíš a napsal je Didymos Juda Tomáš a pravil: Kdo nalezne smysl těchto slov, neokusí smrti.

2. Ježíš řekl: Nepřestávat se svým hledáním má ten, kdo hledá, dokud nenalezne. A až nalezne, bude otřesen a když bude otřesen, bude se divit a stane se pánem nade vším, co jest.

(Mt 7,7-11; L 11,9-13)

3. Ježíš řekl: Když ti, co vás vedou, vám řeknou: "Pohledte, království je v nebi", tak tam budou ptáci nebeští před vámi. Když vám řeknou: "Je v moři", předejdou vás ryby. Uvnitř ve vás je království a vně vás. Když poznáte sebe, budete poznáni a uvědomíte si, že jste dětmi živého Boha. Jestliže však sami sebe nepoznáte, pak přebýváte v bídě a jste bídou.

(L 17,20-21)

4. Ježíš řekl: Starý muž ve svých dnech nebude váhat a zeptá se malého dítěte v sedmi dnech, kde je místo života, a bude žít. Neboť mnozí první budou poslední a stanou se jedním jediným.

(Mt 11,25; Mt 19,14; Mt 19,30; Mk 9,35-37; Mk 10,31; L 10,21)

5. Ježíš řekl: Poznej, co máš před svou tvář, a co je ti skryto, se ti odhalí. Neboť nic není skrytého, co nebude odhaleno.

(2K 10,7; Mk 4,22; Mt 10,26; L 8,17; L 12,2)

6. Jeho učedníci se ho ptali a říkali mu: Chceš, abychom se postili? A jakým způsobem se máme modlit? Budeme dávat almužny a jaké (předpisy ohledně) jídla máme dodržovat? Ježíš řekl: Nelžete a nedělejte to, co sami nenávidíte, neboť to všechno je zjevné před tvář nebe. Neboť nic není skrytého, co nebude odhaleno a co je ukryto, nezůstane nezjeveno.

(Mk 2,18-19)

7. Ježíš řekl: Blažený je lev, kterého pozře člověk, takže se lev stane člověkem, ale zavržený je člověk, kterého pozře lev, takže se člověk stane lvem.

(1Pt 5,8)

8. A řekl: Člověk se podobá moudrému rybáři, který hodil síť do moře a vytáhl ji z moře plnou malých ryb. Mezi nimi našel ten moudrý rybář velkou dobrou rybu. Tu hodil všechny malé ryby do moře a ponechal si bez váhání tu velkou rybu. Kdo má uši k slyšení, slyš!

(Mt 13,47-50; Mk 4,9)

9. Ježíš řekl: Hle, vyšel rozsévač, nabral do dlaně a rozhazoval. Něco spadlo na cestu, přilétli ptáci a sezobali to. Jiné dopadlo na skálu a nemohlo se zakořenit a nevyhnalo klas. A jiné dopadlo do trní a to udusilo semena a červ je sežral. A jiné dopadlo na dobrou zem a ta vydala dobrý plod. Přinesla šedesátinásobek a stodvacetinásobek.

(Mk 4,3-10; Mt 13,3-9; L 8,5-10)

10. Ježíš řekl: Hodil jsem na svět oheň a udržuji jej, dokud neshoří.

(L 12,49)

11. Ježíš řekl: Toto nebe pomine, i to, které je nad ním, pomine. Mrtví nežijí a živí nezemřou. Ve dnech, kdy jste snědli to, co je mrtvé, učinili jste to živým. Co budete dělat, když byste byli ve světle? V den, kdy jste byli jedním, stali jste se dvěma. Když se stanete dvěma, co budete dělat?

(Mk 13,31; 1K 6,16-17; Ef 2,14-16)

12. Učedníci řekli Ježíšovi: Víme, že od nás odejdeš. Kdo bude naším vůdcem? Ježíš jim řekl: Kamkoli půjdete, dojdete k Jakobovi Spravedlivému, kvůli němuž vzniklo nebe i země.

13. Ježíš řekl svým učedníkům: Srovnejte mne s někým a povězte mi, komu se podobám. Šimon Petr mu řekl: Podobáš se spravedlivému andělovi. Matouš mu řekl: Podobáš se moudrému filozofovi. Tomáš mu řekl: Mistře, má ústa nemohou vyjádřit, komu se podobáš. Ježíš řekl: Nejsem tvůj mistr, neboť ty jsi pil z tryskajícího pramene, který jsem já sám odměřil a opojil ses. A vzal ho, poodešel a řekl mu tři slova. Když Tomáš přišel ke svým společníkům, ptali se ho: Co ti Ježíš řekl? Tomáš jim odpověděl: Když vám řeknu jedno ze slov, která mi pověděl, vezmete kameny a hodíte je po mě, oheň vyšlehne z těch kamenů a spálí vás.

(Mk 8,27-29; Sk 2,13)

14. Ježíš jim řekl: Jestliže se postíte, hřešíte. A hestliže se modlíte, budete odsouzeni. A jestliže dáváte almužnu, uškodíte svýmduchům. Když půjdete do nějaké země a budete putovat tamější krajinou a přijmou vás, tak jezte, co vám předloží a uzdravujte jejich nemocné. Neboť to, co vchází do vašich úst, vás neposkvrní. Avšak to, co z vašich úst vychází, to je to, co vás špiní.

(Mt 7,15; Mt 15,11; L 10,3-12)

15. Ježíš řekl: Když uvidíte toho, který se nenarodil z ženy, pokloňte se tváří až k zemi a vzdejte mu poctu. To je váš Otec.

(Žd 7,3)

16. Ježíš řekl: Možná si lidé myslí, že jsem přišel, abych na svět přinesl pokoj, a nevědí, že jsem přišel přinést rozdělení - oheň, meč a boj. Neboť je-li pět lidí v domě, pak budou tři proti dvěma a dva proti třem, otec proti synu a syn proti otci. A předstoupí jako jediní.
(Mt 10,34-36; L 12,49-53)

17. Ježíš řekl: Dám vám to, co žádné oko nevidělo, žádné ucho neslyšelo, čeho se žádná ruka nedotkla a co žádnému člověku v srdci nevzešlo.
(1K 2,9)

18. Učedníci řekli Ježíšovi: Pověz nám, jaký bude náš konec. Ježíš řekl: Už jste odkryli počátek, že se ptáte po konci? Tam, kde je počátek, tam bude i konec. Blažený je ten, kdo stojí na počátku. Takový pozná i konec a neokusí smrti.
(L 9,27; Zj 20,6; Zj 22,13)

19. Ježíš řekl: Blažený je ten, kdo byl dříve, než vznikl. Když budete mými učedníky a uslyšíte má slova, budou vám i tyto kameny sloužit. Neboť máte pět stromů v ráji, které se nemění v létě ani v zimě a jejichž listů neopadává. Kdo je pozná, neokusí smrti.

20. Učedníci řekli Ježíšovi: Pověz nám, čemu se podobá království nebe? On jim řekl: Je podobné hořčičnému zrnku, menšímu než ostatní semena, když ale dopadne na zem, která je obdělávána, vyžene velký výhonek a stane se ochranou pro nebeské ptactvo.
(Mk 4,30-32; Mt 13,31-32; L 13,18-19)

21. Marie řekla Ježíšovi: Komu se podobají tvoji učedníci? On řekl: Podobají se malým dětem, které se usadily na poli, které jim nepatří. Když přijdou majitelé pole a řeknou: "Vraťte nám naše pole", děti jsou před nimi nahé, aby jim ho nechaly a jejich pole jim daly. Proto vám říkám: Když pán domu ví, že přijde zloděj, bude bdít, dokud nepřijde a nenechá ho vniknout do svého domu, do svého království, aby mu nevzal jeho věci. Buďte na pozoru před světem. Opásejte svá bedra velkou silou, aby lupiči nenalezli cestu a nemohli se k vám dostat. Neboť to potřebné, k čemu se upínáte, se stane. Kéž je ve vašem středu chápající člověk. Jakmile dozrál plod, přišel rychle se srpem v ruce, a požal jej. Kdo má uši k slyšení, slyš!
(Mk 3,27; Mk 13,34-37; Mt 24,43-51; L 12,35-40)

22. Ježíš viděl malé děti, které pijí mléko. Řekl svým učedníkům: Ty děti, co pijí mléko, se podobají těm, kteří vcházejí do království. Řekli mu: Vejdeme, když jsme dětmi, do království? Ježíš jim řekl: Když z dvou uděláte jedno a vnitřní připodobníte vnějšímu a vnější vnitřnímu a to, co je nahoře, uděláte jako to, co je dole, a když to, co je mužské, a to, co je ženské, učiníte jedním jediným, aby mužskost nebyla mužskostí a ženskost ženskostí, když své oči budete mít na místě svých očí a ruce na místě rukou, nohy na místě nohou, obraz místo obrazu - pak vejdete do království.
(Mk 10,13-16; Ef 2,14-16)

23. Ježíš řekl: Vyvolím vás jednoho z tisíce a dva z desetitisíce a budou stát jako jeden jediný.
(Mt 22,14)

24. Jeho učedníci řekli: Pouč nás o místě, kde jsi, neboť je pro nás nutné, abychom jej hledali. On jim řekl: Kdo má uši, slyš! Uvnitř člověka světla je světlo a osvětluje celý svět. Když on nesvítí, je tma.

(Mk 4,23; Mt 5,15-16; Mt 6,22-23)

25. Ježíš řekl: Miluj svého bratra jako svou duši, chraň ho jako zřítelnicí svého oka.

(Mk 12,31; 1J 2,10)

26. Ježíš řekl: Tříska v oku svého bratra vidíš, ale břevo ve svém oku nevidíš. Když odstraníš břevo ze svého oka, pak prohlédneš, abys odstranil třísku z oka svého bratra.

(Mt 7,3-5; L 6,41-42)

27. Ježíš řekl: Když se nebudete postit světu, nenaleznete království. Když neuděláte sobotu sobotou, nespátříte Otce.

(Žd 4,3-11)

28. Ježíš řekl: Stál jsem uprostřed světa a zjevil jsem se jim v těle a našel jsem všechny opilé. Nenašel jsem mezi nimi jediného žíznivého a moje duše pocítila bolest nad lidskými syny, že jsou slepí ve svém srdci a nevidí, že přišli na svět prázdní a hledají zase, jak by prázdní vyšli ze světa. Ale teď jsou opilí. Až setřesou své víno, budou činit pokání.

(J 7,37)

29. Ježíš řekl: Jestliže povstalo tělo kvůli duchu, je to zázrak, pokud ale duch vznikl kvůli tělu, je to zázrak nad zázraky. Já se ale podivuji, jak se toto veliké bohatství mohlo usadit v takové chudobě.

(J 3,6; J 6,63)

30. Ježíš řekl: Kde jsou tři bohové, jsou to bohové. Kde jsou dva nebo jeden, jsem s ním já.

(J 10,34-35; Mt 18,20)

31. Ježíš řekl: Žádný prorok není přijímán ve své vesnici. Žádný lékař neléčí ty, kteří ho znají.

(Mk 6,4; L 4,23-24; J 4,44)

32. Ježíš řekl: Město je postavené na vysoké hoře a je opevněné, nemůže padnout ani nemůže být ukryto.

(Mt 5,14)

33. Ježíš řekl: Co uslyšíš jedním uchem - i jiným uchem, vyhlašujte to na svých střeších. Nikdo totiž nerozsvěcuje lampu a neklade ji pod nádobu ani ji nedává na skryté místo, ale staví ji na svícen, aby každý, kdo vchází dovnitř a kdo vychází ven, viděl její světlo.

(Mt 10,27; Mt 5,15; L 8,16; L 11,33; L 12,3; Mk 4,21)

34. Ježíš řekl: Když slepý povede slepého, spadnou oba do jámy.

(Mt 15,14; L 6,39)

- 35.** Ježíš řekl: Nikdo nemůže vniknout do domu silného a násilím ho vzít, aniž by mu svázal ruce. Pak ale jeho dům obrátí.
(Mk 3,27; Mt 12,29)
- 36.** Ježíš řekl: Nestarejte se od rána do večera a od večera do rána, co si vezmete na sebe.
(Mt 6,25; L 12,22)
- 37.** Jeho učedníci řekli: Kdy se nám ukážeš a kdy tě uvidíme? Ježíš řekl: Až se svléknete bez studu a vezmete své šaty a položíte si je pod nohy jako úplně malé děti a stoupnete si na ně. Pak uvidíte syna Živého a nebudete se bát.
- 38.** Ježíš řekl: Mnohokrát jste si přáli slyšet tato slova, která vám říkám, ale nemáte nikoho jiného, od koho byste je mohli slyšet. Přejdou dny, kdy mě budete hledat, ale nenaleznete mě.
(Mt 13,17; L 10,24)
- 39.** Ježíš řekl: Farizeové a zákoníci přijali klíče poznání, skryli je, nevstoupili dovnitř, a ty, kteří vstoupit chtějí, nenechali. Vy ale buďte obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice.
(Mt 10,16; Mt 23,13; L 11,52)
- 40.** Ježíš řekl: Jeden vinný keř byl zasazen mimo Otce a protože nebyl upevněn, bude se svými kořeny vyvrácen a zahyne.
(Mt 15,13; J 15,1-6)
- 41.** Ježíš řekl: Tomu, kdo něco má ve své ruce, bude dáno, a kdo nemá, tomu bude odebráno i to málo, co má.
(Mk 4,25; Mt 13,12)
- 42.** Ježíš řekl: Staňte se neulpívajícími. (Buďte kolemjdoucími.)
(1K 7,31)
- 43.** Jeho učedníci mu řekli: Kdo jsi, že nám tohle říkáš ? (Ježíš odpověděl): Z toho, co vám říkám, nepoznáte, kdo jsem? Ovšem jste jako židé, neboť oni milují strom a nenávidí jeho plody, nebo milují plody a nenávidí strom.
(J 1,10-11; Mt 23,29-33; L 11,47-48)
- 44.** Ježíš řekl: Kdo se rouhá Otci, bude mu odpuštěno, a kdo se rouhá Synu, bude mu odpuštěno, a kdo se rouhá svatému Duchu, nebude mu odpuštěno na zemi ani na nebi.
(Mk 3,28-29; L 12,10)
- 45.** Ježíš řekl: Nesbírají se hrozny z trní, ani se nesklízejí fíky z bodláčů, neboť nemá žádné plody. Dobrý člověk vynáší dobro ze svého pokladu, špatný člověk vynáší špatné ze špatného pokladu, který je v jeho srdci, a tak mluví špatné věci. Z plnosti srdce totiž vynáší špatné věci.
(L 6,43-45; Mt 7,16-20; Mt 12,33-35)

46. Ježíš řekl: Od Adama až po Jana Křtitele není nikdo, kdo se zrodil z ženy, větší než Jan Křtitel, takže jeho oči neklesnou. Avšak řekl jsem: Kdo bude mezi vámi malý, ten pozná království a bude větší než-li Jan.

(Mt 11,11; L 7,28)

47. Ježíš řekl: Není možné, aby člověk seděl na dvou koních a napínat dva luky. A není možné, aby sluha sloužil dvěma pánům, neboť jednoho bude ctít a toho druhého urážet. Nikdo, kdo pije staré víno, netouží hned po mladém. Také se nedává mladé víno do starých měchů, aby nepraskly. Ani se nedává staré víno do nového měchu, aby jej nezničilo. Stará záplata se nepříšívá na nové šaty, jinak by tam vznikla trhlinka.

(Mt 6,24; L 16,13; L 5,36-39; Mk 2,21-22)

48. Ježíš řekl: Když dva spolu uzavřou mír v jednom domě, pak mohou říci hoře: "Pohni se", a ona se pohne.

(Mk 11,23; Mt 18,19; Mt 21,21)

49. Ježíš řekl: Blažení, kteří jsou samojediní a vyvolení, neboť vy naleznete království. Pocházíte z něj a opět se tam vrátíte.

(Mt 6,33; L 12,31)

50. Ježíš řekl: Když vám řeknou: "Odkud jste?", řekněte jim: "Přišli jsme ze světla, z místa, kde světlo vzniklo samo ze sebe. Vystalo a zjevilo se v jejich obraze." Když vám řeknou: "Kdo jste vy?", tak řekněte: "Jsme jeho synové, vyvolení živého Otce." Když se vás budou ptát: "Co je ve vás znamením vašeho Otce?", tak jim řekněte, že je to pohyb a klid.

51. Jeho učedníci mu řekli: Kdy nastane vzkříšení mrtvých a kdy přijde nový svět? On jim řekl: To, co čekáte, přišlo, ale vy to nechápete.

(Mt 17,10-13; J 1,10-11)

52. Jeho učedníci mu řekli: Dvacet čtyři proroků mluvilo v Izraeli a všichni mluvili v tobě. On jim řekl: Zapomněli jste na živého a mluvili o mrtvých.

(Mt 8,22; L 9,60)

53. Jeho učedníci mu řekli: Prospívá obřízka nebo ne? On odpověděl: Pokud by prospívala, jejich otec by je z jejich matky plodil obřezané. Ale pravá obřízka na duchu přináší velký prospěch.

(Ř 2,28-29; Ko 2,11; F 3,3)

54. Ježíš řekl: Blažení chudí, neboť vám patří království nebe.

(L 6,20; Mt 5,3)

55. Ježíš řekl: Kdo nemá v nenávisti svého otce a svou matku, nemůže se stát mým učedníkem. A kdo nemá v nenávisti své bratry a své sestry a nenese svůj kříž tak jako já, nebude mne hoden.

(Mt 10,37; L 14,26)

56. Ježíš řekl: Ten, kdo poznal svět, objevil mrtvolu a kdo objevil mrtvolu, toho svět není hoden.

57. Ježíš řekl: Království Otce se podobá člověku, který zasel [dob]ré semeno. Jeho nepřítel přišel v noci a zasadil plevel mezi dobrá semena. Ten člověk však nenechal své čeledíny plevel vytrhat. Řekl jim: "Jen abyste nešli vytrhat plevel a nevytrhali s ním pšenici, neboť v den žně se plevel ukáže. Pak bude vytrhán a spálen."

(Mt 13,24-30)

58. Ježíš řekl: Blažený člověk, který se namáhal. Nalezl život.

(Mt 5,10; Mt 11,28)

59. Ježíš řekl: Dávejte pozor na živého, dokud žijete, abyste nezemřeli a chtěli ho pak vidět, ale už byste nemohli.

(Mt 16,28; Zj 2,11)

60. (Viděli) Samařana, který nesl jehně a šel do Judska. (Ježíš) řekl svým učedníkům: (Proč jde) s jehnětem? Oni mu odpověděli: Aby ho zabil a snědl. On jim řekl: Dokud žije, nebude ho jíst, ale až ho zabije a bude z něj mrtvola. Oni řekli: Jinak to udělat nemůže. Řekl jim: Vy sami si hledejte místo spočinutí, abyste se nestali mrtvolou a nesnědli vás.

(Žd 3,11-4,11; Mt 11,28-29)

61/A. Ježíš řekl: Dva budou odpočívat na jednom loži, jeden zemře a druhý bude žít.

(L 17,34)

61/B. Salóme řekla: Kdo jsi, člověče? Vstoupil jsi na mé lůžko a jedl jsi z mého stolu. Ježíš jí řekl: Já jsem ten, který povstal z toho, co je jednotné. Dali mi z toho, co patří mému Otci. (Salóme řekla:) Jsem tvá učednice. (Ježíš jí odpověděl:) Proto ti říkám: Kdo je mu podobný, bude naplněn světlem. Kdo je však rozdělen, bude naplněn tmou.

62. Ježíš řekl: Říkám svá tajemství [těm, kteří jsou mých] tajemství [hodni]. Když něco činí tvoje pravice, ať to neví tvoje levice.

(Mt 6,3)

63. Ježíš řekl: Byl jeden bohatý člověk, který měl mnoho majetku. Řekl: "Budu si užívat svého majetku, abych sázel a sklízel, pěstoval a plnil své stodoly úrodou, abych neměl v ničem nedostatek." To je to, co si ve svém srdci myslel. A té noci zemřel. Kdo má uši, slyš.

(L 12,15-20; Mk 4,9)

64. Ježíš řekl: Jeden muž měl hosty, a když připravil hostinu, poslal svého čeledína, aby hosty svolal. Přišel k prvnímu a řekl mu: "Můj pán tě volá." On ale řekl: "Mám u obchodníků peníze. Přijdou ke mně večer a já musím jít a dát jim pokyny. Z hostiny se omlouvám." (Čeledín) šel k druhému a řekl mu: "Můj pán tě zve." Ten ale odpověděl: "Koupil jsem dům a je mne tam celý den zapotřebí. Nebudu mít volno." (Čeledín) přišel k dalšímu a řekl mu: "Můj pán tě volá." On mu řekl: "Můj přítel se bude ženit a já jsem ten, kdo bude pořádat hostinu, nebudu moci přijít, z hostiny se omlouvám." (Čeledín) šel za dalším a řekl mu: "Můj pán tě volá." On mu (ale) řekl: "Koupil jsem vesnici a jdu, abych vybral daně, nebudu moci přijít, omlouvám se." Čeledín se vrátil. Řekl svému pánovi: "Ti, které si pozval na hostinu, se omluvili." Pán řekl svému čeledínu: "Jdi ven na cesty a

přiveď ty, které tam nalezneš, aby se zúčastnili hostiny. Kupci a obchodníci nevejdou] do míst mého Otce."

(Mt 22,2-10; L 14,14-24)

65. Řekl: Jeden d[obrý] muž měl vinici a dal ji rolníkům, aby ji obdělávali a on od nich bral svou úrodu. Poslal svého čeledína, aby mu rolníci dali plody vinice. Oni se jeho čeledína chopili, zbili ho a málem ho zabili. Čeledín šel a pověděl to svému pánu. Jeho pán řekl: "Možná ho nepoznali." Poslal jiného čeledína, ale také toho rolníci zbili. Tu vyslal pán svého syna a řekl si: "Mého syna snad budou mít v úctě." Rolníci ale věděli, že syn je dědicem vinice, chopili se ho a zabili. Kdo má uši, slyš!

(Mk 12,1-8; Mt 21,33-39; L 20,9-15)

66. Ježíš řekl: Ukažte mi kámen, který stavitelé zavrhlí. To je kámen úhelný.

(Mk 12,10; Mt 21,42; L 20,17; Sk 4,11; 1P 2,4)

67. Ježíš řekl: Kdo poznal všechno, sám v sobě má ale nedostatek, má nedostatek ve všem.

(Mk 8,36; Mt 10,39; Mt 16,25-26; L 9,25; L 17,33; J 12,25)

68. Ježíš řekl: Blažení jste, když vás nenávidí a pronásledují. To místo, kam vás pronásledují, nenaleznou.

(Mt 5,11; L 6,22)

69. Ježíš řekl: Blažení jsou ti, kteří se pronásledují ve svém srdci. To jsou ti, kteří opravdu poznali Otce. Blažení hladovějící, neboť vnitřek bude nasycen tím, po čem touží.

(Mt 5,10; Mt 5,6; L 6,21)

70. Ježíš řekl: To, co máte v sobě, vás zachrání, když to vytvoříte sami ze sebe. Jestliže to v sobě nemáte, pak vás to, co v sobě nemáte, zahubí.

71. Ježíš řekl: Zboř[ím tento] dům a nikdo jej nebude moci [znovu] postavit.

(Mk 14,58; J 2,19; Sk 6,14)

72. Jeden muž mu řekl: Řekni mým bratrům, aby si se mnou rozdělili věci po mém otci. On (však) pravil: Člověče, kdo mě ustanovil za dělitele? Obrátil se ke svým učedníkům a řekl jim: Jsem snad ten, který rozděljuje?

(L 12,13-14)

73. Ježíš řekl: Sklizeň je velká, ale dělníků málo. Poproste Pána, aby poslal dělníky ke žnám.

(Mt 9,37; L 10,2)

74. Řekl: Pane, mnozí jsou okolo (pramene), ale žádný v [pram]eni.

(J 4,14)

75. Ježíš řekl: Jsou mnozí, kteří stojí přede dveřmi, ale jen samojediní vstoupí do svatební komnaty.

(Mk 2,19; Mt 9,15; L 5,34 v dosl.překl., Zj 3,20)

76. Ježíš řekl: Království Otce se podobá obchodníkovi, který má zboží a který našel perlu. Ten obchodník je moudrý, prodal zboží a koupil si tu jedinou perlu. Vy sami hledejte poklad, který nepomíjí, kde nejsou moli a kde červ není.

(Mt 13,45-46; Mt 6,19-20; L 12,33)

77. Ježíš řekl: Já jsem to světlo, které je nade všemi. Já jsem vším. Vše ze mne vyšlo, vše se ke mně navrací. Rozštípněte dřevo, já jsem tam. Zvedněte kámen a také tam mne naleznete.

(J 1,5; J 3,19; J 8,12; Kol 3,11)

78. Ježíš řekl: Proč jste vyšli na pole? Abyste viděli rákos, který se chvěje ve větru? Abyste viděli člo[věka], který má na sobě měkké šaty [jako vaši] králové a vaši předáci? Ti mají na sobě měkké šaty, a nebudou moci poznat pravdu.

(Mt 11,7-8; L 7,24-25)

79. Jedna žena z davu mu řekla: Blaze lůnu, které tě nosilo a prsům, které tě kojily. On (jí však) řekl: Blaze těm, kteří slyšeli slovo Otce a v pravdě ho zachovali. Přijdou dny, [kdy] řeknete: Blažené lůno, které nepočalo, a prsy, které nekojily.

(L 11,27-28; L 23,29)

80. Ježíš řekl: Kdo poznal svět, našel tělo. A kdo našel tělo, toho svět není hoden.

81. Ježíš řekl: Kdo se stal bohatcem, má být králem. A kdo má moc, ať se jí zřekne.

82. Ježíš řekl: Kdo je mi nablízku, je nablízku ohni. A kdo je ode mne vzdálen, je vzdálen od království.

(L 12,49)

83. Ježíš řekl: Obrazy se člověku ukazují a světlo, které je v nich, je ukryté v obraze světla Otce. On se zjeví, ale jeho obraz je skryt v jeho světle.

84. Ježíš řekl: Když uvidíte toho, kdo je vám podobný, radujte se. Když ale spatříte své obrazy, které vznikly před vámi - ani neumírají, ani se nezjevují - kolik snesete?

85. Ježíš řekl: Adam vznikl z veliké moci a z velikého bohatství a nebyl vás hoden. Kdyby vás byl hoden, ne[okusil by] smrti.

86. Ježíš řekl: [Lišky mají] své nory a ptáci mají svá hnízda, ale Syn člověka nemá žádné místo, kam by hlavu složil a odpočinul si.

(Mt 8,20; L 9,58)

87. A Ježíš řekl: Nešťastné je tělo, které je závislé na těle. A nešťastná je duše, která je závislá na těchto obou.

(J 6,63; Mt 8,21-22)

88. Ježíš řekl: Andělé přijdou s proroky a dají vám to, co je vaše. A vy sami jim dáte to, co máte ve své ruce. Říkejte si: Kdy přijdou, aby si vzali to, co je jejich?

- 89.** Ježíš řekl: Proč omýváte vnější stranu poháru? Nechápete, že ten, kdo stvořil vnitřek, je ten, kdo stvořil také vnější stranu?
(Mt 23,25; L 11,39-40)
- 90.** Ježíš řekl: Pojd'te ke mně, neboť mé jho je dobré a mé panství mírné a naleznete spočinutí.
(Mt 11,28-30)
- 91.** Řekli mu: Pověz nám, kdo jsi, abychom v tebe uvěřili. Řekl jim: Zkoumáte tvář nebe i země, a toho, který před vámi stojí, jste nepoznali. Ani tento okamžik nedokážete prozkoumat.
(L 12,54-56)
- 92.** Ježíš řekl: Hledejte a naleznete. Ale to, na co jste se mne dříve ptali, jsem vám tehdy neřekl. Teď vám to chci povědět, ale vy se na to neptáte.
(Mt 7,7-8; L 11,9-10; J 16,12)
- 93.** (Ježíš řekl:) Nedávejte svaté psům, aby to nehodili na hnůj. Neházejte perly sviním, aby je ne[zničily].
(Mt 7,6)
- 94.** Ježíš řekl: Kdo hledá, najde. A [kdo klepe], tomu bude otevřeno.
(Mt 7,7-8; L 11,10)
- 95.** (Ježíš řekl:) Když máte peníze, nedávejte je na úroky, ale dejte je tomu, který vám je už ne[vrátí].
(Mt 5,42; L 6,30; L 6,34-35)
- 96.** Ježíš řekl: Království Otce se podobá ženě, která vzala trochu kvasu a skryla ho do těsta - tak z něho udělala velké chleby. Kdo má uši, slyš.
(Mt 13,33; L 13,20)
- 97.** Ježíš řekl: Království O[tce] se podobá ženě, která nese [džbá]n plný mouky. Když šla dlouhou cestu, ucho džbánu se utrhl a mouka se sypala po cestě, aniž by to věděla. Nevěděla vůbec, co se stalo. Když došla k domu, postavila džbán na zem a zjistila, že je prázdný.
(2K 4,7)
- 98.** Ježíš řekl: Království Otce se podobá muži, který chtěl zabít jednoho mocného muže. U sebe doma vytáhl meč a vrazil do stěny, aby poznal, zda je jeho ruka [dost] silná. Potom zabil toho mocného.
- 99.** Učedníci mu řekli: Tvoji bratři a tvá matka stojí venku. Řekl jim: Ti zde, co činí vůli Otce, to jsou moji bratři a má matka. To jsou ti, kteří vejdou do království mého Otce.
(Mt 12,46-50; Mk 3,32-35; L 8,19-21)
- 100.** Ukázali Ježíšovi zlatou minci a řekli mu: Císařovi lidé od nás vymáhají daně. On jim řekl: Dejte císaři, co je císařovo, dejte Bohu, co je Boží, a co je mé, to dejte mně.
(Mk 12,14-17; Mt 8,19-21; L 20,24-26)

101. (Ježíš řekl:) Ten, kdo neměl tak jako já v nenávisti svého [otce] a svou matku, nemůže se stát mým [učedníkem]. A kdo nemiluje svého [otce] a svou matku tak jako já, nemůže být mým [učedníkem]. Neboť má matka, která (... *chybí 1-2 slova* ...) ale moje pravá [matka] mi dala život.

(L 14,26)

102. Ježíš řekl: Běda jim, farizeům. Podobají se psovi, který leží ve žlabu pro dobytek. Ani nežere, ani nedopustí, aby se dobytek nažral.

(L 11,52)

103. Ježíš řekl: Blažený je člověk, který ví, v jakou chvíli vejdu lupiči, takže vstane, sebere své [síly] a opásá svá bedra dřívě, než oni vstoupí.

(Mt 24,43; Lk 12,39)

104. Řekli mu: Pojd', dnes se budeme modlit a postit. Ježíš však pravil: Jakého jsem se dopustil hříchu a v čem jsem podlehl? Ale když ženich vyjde ven ze svatební komnaty, tehdy ať se modlí a postí.

(Mk 2,18-20; Mt 9,14-15; L 5,33-35 v dosl.překl.)

105. Ježíš řekl: Kdo pozná otce a matku, toho nazvou synem děvky.

106. Ježíš řekl: Když dva učiníte jedním, stanete se Syny člověka. A když řeknete: "Horo, pohni se", tak se pohne.

(Mk 11,23; Mt 18,19; Mt 21,21)

107. Ježíš řekl: Království se podobá pastýři, který má sto ovcí. Jedna z nich, ta největší, zabloudila. Nechal těch devadesát devět a hledal tu jednu, dokud ji nenašel. Když ji unaven našel, řekl té ovci: "Mám tě rád víc než těch devadesát devět."

(Mt 18,12; L 15,4-6)

108. Ježíš řekl: Kdo se napil z mých úst, bude jako já. Já se stanu jíím a skryté se mu odhalí.

(Mt 4,4; Ga 2,19-20)

109. Ježíš řekl: Království se podobá člověku, který má na svém poli ukrytý poklad a neví o něm. A když zemřel, zanechal jej svému [synovi]. Syn o něm (také) nevěděl (a) pole prodal. Ten, kdo je koupil, přišel, a když orál, [našel] ten poklad. Začal půjčovat peníze na úrok těm, kterým chtěl.

(Mt 13,44)

110. Ježíš řekl: Kdo našel svět a zbohatl, ten ať se světa zřekne.

(Mk 8,36; Mt 16,26; L 9,25)

111. Ježíš řekl: Nebe i země budou před vámi svinuta. A živý z Živého nespátří smrt ani strach. Neříká Ježíš: Kdo našel sám sebe, toho svět není hoden?

112. Ježíš řekl: Běda tělu, které závisí na duši. Běda duši, která závisí na těle.

(J 6,63; Mt 8,21-22)

113. Jeho učedníci mu řekli: Kdy přijde království? (On pravil:) Nepřijde, když bude očekáváno. Neřekne se: "Hle, je tady!", nebo: "Hle, tam!". Vždyť království Otce je rozšířeno po celé zemi a lidé ho nevidí.

(L 17,20-21; Mt 24,23)

114. Šimon Petr jim řekl: Ať Marie od nás odejde, neboť ženy nejsou života hodny. Ježíš pravil: Dávejte pozor! Já ji povedu, abych ji učinil mužem, aby se stala živým mužným duchem podobným, jako jste vy. Každá žena, která se učiní mužem, vejde do království nebe.

ZDROJE

Dus J., Pokorný P., Neznámá evangelia - Novozákonní apokryfy I., Vyšehrad, Praha 2001

The Gnostic Society Library, The Gospel of Thomas,

<http://www.gnosis.org/naghamm/gosthom.html>

Early Christian Writings, The Gospel of Thomas,

<http://www.earlychristianwritings.com/thomas.html>

Institute for Antiquity and Christianity,

<http://iac.cgu.edu/>

Wikipedia, Gospel of Thomas,

http://en.wikipedia.org/wiki/Gospel_of_Thomas

Kozák J., Evangelium neznámého boha, Bibliotheca gnostica, Praha 1994